Raport nr 4/2010

dotyczący najważniejszych doniesień z zakresu HIV/AIDS, które ukazały się w prasie w kwietniu 2010 roku.

WPROWADZENIE

W kwietniowej prasie ukazały się 23 publikacje związane z problematyką HIV/AIDS. Znalazły się one w 15 tytułach gazet i czasopism, z których tylko trzy drukowały więcej niż jedną informację na ten temat (Polska – 4, Gazeta Wyborcza – 4, Polityka – 3).

Najciekawsze wydarzenia, o których donosiła w tym miesiącu prasa, to: 1) nowe urządzenie wielkości iPoda pozwalające na wczesne wykrywanie HIV, 2) coraz większa liczba zakażonych wymagających terapii antyretrowirusowej i oszczędności wprowadzane z tego tytułu, 3) nowa generacja prezerwatyw dla kobiet oraz 4) zniesienie zakazu wjazdu do Chin dla osób żyjących z HIV/AIDS.

W raporcie przedstawiony jest też europejski projekt dotyczący kampanii edukacyjno-profilaktycznej na temat HBV, HCV i HIV – H-CUBE. Program ten realizowany jest od 1 maja 2009 roku. i jest jednym z kluczowych w zakresie walki z wirusami HBV, HCV i HIV, dlatego warto mu się bliżej przyjrzeć.

Ciekawą publikacją pośrednio związaną z HIV/AIDS, jest reportaż ukazujący „piekło kobiet" żyjących w Tanzanii, gdzie edukacja seksualna wciąż istnieje tylko w teorii rządowej strategii, a kobieta stosująca antykoncepcję narażona jest na stygmatyzację jako „kobieta lekkich obyczajów".[1]

Godną polecenia jest rozmowa z biznesmenem Karolem El Kashifem, który po latach wyznał publicznie, że jest gejem zakażonym HIV. Opowiada o swoim życiu, pracy, zmaganiu się z zakażeniem i konsekwencjach wynikających z przyznania się do zakażenia i swojej orientacji seksualnej[2].

EPIDEMIOLOGIA

Podlaskie – rok 2009 w statystykach WSSE w Białymstoku

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku podsumowała rok 2009 pod względem stanu bezpieczeństwa sanitarnego. Z danych wynika, że najczęściej mieszkańców Podlasia atakowały wirusy grypy i kleszcze. Szczególnie duża liczba

[1] Zob.: Joanna Podgórska. *Daleko od szosy*. Polityka z dnia 10.04.2010 r.
[2] Zob.: Piotr Pacewicz. *Nie chce więcej udawać*. Gazeta Wyborcza (Duży Format) z dnia 01.04.2010 r.

mieszkańców rejonu chorowała na grypę, także nowego typu A/H1N1 (razem 29.483 zachorowań). Pozostałe choroby, które dotykały mieszkańców tego regionu:

- ospa wietrzna – 4478 osób
- różyczka – 1622
- borelioza – 1358
- wirusowe zakażenie jelitowe wywołane przez rotawirusy – 758
- krztusiec – 454
- lamblioza – 401
- salmonelloza – 339
- kleszczowe zapalenie mózgu – 139
- świnka – 103
- nowo wykryte zakażenia HIV – 16
- zachorowania na AIDS – 2
- malaria – 1

Warto zwrócić uwagę, że w woj. podlaskim w ubiegłym roku zanotowano przypadek malarii (u mężczyzny, który przebywał przez 3 miesiące na misji w Ugandzie), a także po jednym przypadku tężca, gorączki plamistej czy czerwonki bakteryjnej[3].

ASPEKTY MEDYCZNE

Za leczenie zapłaci szpital

Ministerstwo Zdrowia poinformowało, że za leki stosowane po ekspozycji zawodowej u lekarzy i pielęgniarek na co dzień pracujących z osobami zakażonymi HIV i chorymi na AIDS, zapłaci pracodawca, zgodnie z ustawą o chorobach zakaźnych.

Krajowe Centrum ds. AIDS: musimy oszczędzać

Leki antyretrowirusowe mają za zadanie spowolnić namnażanie się wirusa HIV w organizmie, dzięki czemu można znacznie opóźnić proces rozwoju AIDS i poprawić jakość życia chorego. W Polsce bezpłatną terapią antyretrowirusową objętych jest 4545żyjących z HIV, w tym 136 dzieci. Miesięczny koszt leczenia jednego pacjenta wynosi ok. 3,5 – 4 tys. zł. Co roku o 400 osób wzrasta liczba nowych pacjentów potrzebujących leczenia antyretrowirusowego. Ten wzrost powoduje potrzebę zwiększenia środków potrzebnych na zakup specjalistycznych leków. W tym roku Ministerstwo Zdrowia na zakup tych leków

[3] Na podstawie: *Chorowaliśmy nawet na malarię i gorączkę plamistą.* Gazeta Współczesna z dnia 21.04.2010 r.

przeznaczyło 190 mln zł (to o 46 mln więcej niż w roku 2009). Anna Marzec-Bogusławska, dyrektor Krajowego Centrum ds. AIDS, wyjaśnia, że mimo zwiększenia tej kwoty, ze względu na ciągły napływ nowych pacjentów wymagających leczenia antyretrowirusowego, należy starać się optymalizować koszty leczenia. Proponuje więc, aby w przypadkach, kiedy jest to możliwe, lekarze zapisywali pacjentom tańsze preparaty.

Lekarze mają do wyboru kilkadziesiąt leków stosowanych w terapii antyretrowirusowej. Zazwyczaj pacjenci otrzymują kombinację trzech leków, choć są i tacy, którzy muszą przyjmować nawet siedem. Leczeniem osób żyjących z HIV/AIDS na terenie naszego kraju zajmuje się 19 ośrodków, w których pacjent może odebrać leki i skontrolować swój stan zdrowia[4].

Wczesne wykrycie HIV będzie łatwiejsze

Naukowcy z Centrum Palo Alto Research Center w Kalifornii zbudowali tanie, przenośne urządzenie wielkości iPoda, które pozwala na wczesne wykrywanie HIV u pacjentów. Do tej pory urządzenia laboratoryjne były duże i można było je stosować tylko w dobrze wyposażonych szpitalach. Lekarze w mniejszych ośrodkach mogli diagnozować pacjentów tylko na podstawie zewnętrznych objawów choroby, przez co często decyzja o leczeniu była spóźniona. wórcą przenośnego detektora jest Peter Kiesel. Twierdzi, że już dawno dostrzegł potrzebę stworzenia takiego urządzenia, które lekarz może włożyć do plecaka, gdy wybiera się do afrykańskich i azjatyckich wiosek.

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Europejska kampania profilaktyczno-edukacyjna

H-CUBE – tak nazywa się międzynarodowy projekt walki z HBV, HCV i HIV. Celem H-CUBE jest zorganizowanie międzynarodowej kampanii profilaktyczno-edukacyjnej dla młodzieży w wieku 15- 24 lat.

Projekt ten zakłada walkę z trzema zakażeniami przenoszonymi drogą płciową: wirusowym zapaleniem wątroby typu B (HBV) i C (HCV) oraz HIV. Cała akcja rozpoczęła się 1 maja 2009 roku i będzie realizowana przez 30 miesięcy. Projekt współfinansowany jest przez Komisję Europejską – a konkretnie przez Agencję Wykonawczą ds. Zdrowia i Konsumentów (Program Zdrowia 2008). Uczestniczy w nim 11 państw członkowskich Unii Europejskiej: Bułgaria, Czechy, Cypr, Grecja, Węgry, Litwa, Malta, Polska, Słowenia,

[4] W oparciu o: Natalia Adamska. *Krajowe Centrum ds. AIDS szuka oszczędności i zaleca lekarzom stosowanie tańszych leków.* Dziennik Polski z dnia 20.04.2010 r.

Rumunia i Włochy. Działania H-CUBE są dostosowane do różnic kulturowych, społecznych i politycznych poszczególnych państw.

Do realizacji projektu wykorzystywane są przyjazne, efektywne i nowoczesne metody edukacji i komunikacji, pozwalające dotrzeć do środowiska, w którym młodzi ludzie mieszkają, pracują, uczą się i bawią. Informacje dotyczące projektu znajdują się na stronie internetowej (www.hcube-project.eu), gdzie m.in. mają być umieszczone ankiety, których analiza zapewni lepszą realizację całego projektu w odniesieniu do działań lokalnych. Integralną częścią H-CUBE będzie platforma e-learningowa przeznaczona dla młodzieży, rodziców, nauczycieli, a także pracowników społecznych i ochrony zdrowia.

Europejskie Centrum Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC) szacuje, że na świecie wirusowym zapaleniem wątroby typu B (HBV) zakażonych jest ok. 2 miliardy osób, a 350 milionów żyje z przewlekłym zapaleniem. Z tych samych badań wynika, że zapalenie wątroby typu C (HCV) ma 170 milionów osób, a 130 milionów jest przewlekle zakażonych. Najbardziej podatną na te zakażenia grupą jest młodzież. Podobnie niepokojąco wyglądają statystyki dotyczące zakażenia HIV. W 2007 roku w krajach Unii Europejskiej i państwach sąsiadujących było 50 tysięcy nowo zdiagnozowanych zakażeń HIV oraz 2 miliony osób żyjących z HIV/AIDS.

W Polsce szacunkowa liczba zakażonych HBV wynosi 380-500 tys., a szacunkowa liczba zakażonych HCV może wynosić nawet 730 tys. osób. Od 1985 r. do listopada 2009 r. odnotowano 12 689 zakażeń HIV (szacunkowa liczba to 30-35 tys. zakażeń). Szacuje się też, że 30-50% osób zakażonych HIV w krajach UE oraz do 70% w krajach sąsiadujących jest nieświadoma swego zakażenia. Ze względu na wysoką mobilność ludzi fundamentalną kwestią wydaje się rozwój wspólnej, europejskiej polityki wobec HBV, HCV i HIV. Ta polityka ma być realizowana m.in. przez projekt H-CUBE[5].

Na targach turystycznych o „bezpieczeństwie latem"

W ostatni weekend kwietnia w Centrum Targowo-Kongresowym MT Polska w Warszawie odbyły się XV Targi Turystyki i Wypoczynku LATO 2010. Na targach swoje stoiska prezentowało Krajowe Centrum ds. AIDS wraz z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

[5] Na podstawie: *H-CUBE – międzynarodowy projekt do walki z HBV, HCV i HIV*. Lek w Polsce z dnia 01.02.2010 r.

Targom towarzyszyła akcja społeczna „Bezpieczne lato", podczas której zwiedzający mogli otrzymać praktyczne porady dotyczące bezpieczeństwa w trakcie wyjazdów. Akcję skierowano do dorosłych i młodzieży, a w jej programie znalazło się wiele punktów, które mogły zainteresować zarówno amatorów indywidualnych letnich wyjazdów, jak i rodziny z dziećmi.

Targi turystyczne są doskonałą okazją do promocji bezpieczniejszych zachowań. Wyjazdy, bez względu na swój charakter i czas trwania, mogą wpływać na zmianę zachowań: wzrasta ryzyko zachowań bardziej swobodnych, co może doprowadzić do zakażenia HIV i innymi chorobami przenoszonymi drogą płciową[6].

Jeszcze o kampanii

Czasopisma kobiece cały czas przypominają przyszłym matkom, jak ważne dla nich, a przede wszystkim dla ich dziecka, jest wykonanie w czasie ciąży testu w kierunku HIV. „Twoje 9 miesięcy" przypomniało o przygotowanej przez Krajowe Centrum ds. AIDS kampanii *„Nie daj szansy AIDS. Daj szansę swojemu dziecku*". I choć w ubiegłym roku na łamach prasy o tej akcji pisano wiele, to wiedzy na ten temat nigdy za dużo.

Przypomnijmy, że głównym celem akcji jest wzmocnienie programu wczesnego wykrywania zakażeń HIV u kobiet w ciąży i zachęcenie pań do wykonania testu na obecność HIV. Kampania przypomina kobietom, że nawet jeśli lekarz nie zaproponuje wykonania takiego testu, one same mogą, a nawet powinny o to poprosić. Takie badanie może uchronić dziecko przed zakażeniem, w przypadku gdy zakażona jest matka. Ryzyko transmisji wirusa HIV z matki na dziecko, gdy matka nie jest świadoma zakażenia, wynosi 30%; tymczasem u kobiet z potwierdzonym zakażeniem, przy odpowiedniej profilaktyce, jest znacznie mniejsze i wynosi <1%[7].

Prezerwatywy nowej generacji dla kobiet

„Washington Post" donosi, że Waszyngton będzie pierwszym amerykańskim miastem wyposażonym w prezerwatywy nowej generacji (FC2) dla kobiet. Władze miasta nabyły pół miliona prezerwatyw dla kobiet dzięki pomocy w postaci grantu, który otrzymały od MAC AIDS Fund.

Prezerwatywy te – jak podaje dziennik – miały być dostępne pod koniec marca lub na początku kwietnia w salonach piękności, sklepikach przy stacjach benzynowych i szkołach

[6] Zob.: *Lato czeka*! Gazeta Wyborcza – Warszawa (Targi) z dnia 20.04.2010 r.
[7] *O czym warto wiedzieć.* Twoje 9 miesięcy z dnia 01.04.2010 r.

średnich w tych częściach miasta, gdzie według badań następuje największa koncentracja heteroseksualnej populacji Afro-Amerykanów angażujących się w ryzykowne zachowania seksualne. Wszystkie działania podejmowane są w ramach walki z HIV. Na to posunięcie zdecydowano się m.in. dlatego że poleganie tylko na prezerwatywach dla mężczyzn rozdawanych w Waszyngtonie od dziesięciu lat nie przyniosło oczekiwanego rezultatu.

Dystrybucją prezerwatyw na terenie miasta ma się zająć organizacja *Planned Parenthood*, która jest właścicielem największej sieci klinik aborcyjnych w USA, a także sprzedaje środki antykoncepcyjne.

„Washington Post" informuje, że prezerwatywy dla kobiet w starej wersji zwane FC1 są dostępne w Europie od 20 lat, a w USA otrzymały atest Food and Drug Administration (FDA) w 1993 roku. Ich użycie w USA było ograniczone i nieefektywne. Kobiety skarżyły się, że pierwsza wersja była zbyt droga (17$ za pięć sztuk) i „niezadowalająca". W 2009 roku FDA zatwierdziła do użytku drugą wersję prezerwatywy pod nazwą FC2, używaną szeroko w Republice Południowej Afryki oraz w Brazylii i Indonezji.

Producentem prezerwatyw nowej generacji jest firma Female Health Co. Jej przykład pokazuje, jak z małej firmy może wyrosnąć solidny biznes, których wchodzi na giełdę, osiąga sukcesy, do tego w sprzedaży niechodliwego produktu (bowiem rynek prezerwatyw dla kobiet dopiero się rozwija). Statystyki pokazują, że w 2007 roku sprzedano aż 11 miliardów prezerwatyw dla mężczyzn, podczas gdy w tym samym czasie dla kobiet „tylko" 27 milionów. Szacuje się, że światowy rynek prezerwatyw dla mężczyzn przynosi rocznie 3 miliardy dolarów zysku. Nie ma się więc co dziwić, że prezes Female Health Co. uznał, że „to niesamowity potencjał rynkowy" i postanowił to wykorzystać. Na początku postanowił wypromować swój produkt jako środek antykoncepcyjny, a dopiero potem jako środek do walki z AIDS. Firma wykorzystała sytuację polityczną, jaka pojawiła się za czasów prezydenta Busha, który w 2008 roku przeznaczył 48 miliardów dolarów na walkę z AIDS. Dzięki temu różne amerykańskie organizacje „odkryły" prezerwatywy dla kobiet. Efektem tego była masowa dystrybucja tego produktu. W 2009 roku, kiedy firma zaczęła produkować bardziej nowoczesne jednorazowe prezerwatywy FC2 (FC1 mogły być używane kilkakrotnie), zaczęła podbijać świat. Z udoskonalonym produktem pod różnymi nazwami: Femidon, Demy, Realisty, Dominique, Femy, Myfemy, Protectiv, Care znacznie poprawiła swoją sytuacje finansową. Dziś FC2 są dostępne w 105 krajach – główne w dystrybucji zorganizowanej przez instytucje zdrowia publicznego, tylko w ośmiu krajach dzięki sprzedaży bezpośredniej.

W dotarciu do klienta pomogła również Fundacja „Female Heath", działająca jako organizacja *non-profit* od 1996 roku. Prowadzenie marketingu przy pomocy fundacji sprawdza się dużo lepiej niż przez samą firmę. Fundacja od razu ogłosiła, że będzie pracować w ramach Wspólnego Programu ONZ ds. HIV/AIDS w celu dotarcia do 160 państw należących do ONZ. Fundacja zapowiedziała, że rozpocznie program „Przeszkol szkolącego" (*Train the Trainer*), mający na celu wyedukowanie pracowników organizacji planowania rodziny na świecie, aby i oni mogli potem poinstruować kobiety w zakresie użycia prezerwatyw. Fundacja opłaca też spotkania grupy doradczej SAGE (*Scientific Advisory Group*), która zajmuje się programami skierowanymi do młodzieży i studentów w ramach bezpiecznego seksu, opłaciła też badania dotyczące bezpiecznego seksu nastolatków, finansuje również publikację artykułów propagujących korzyści używania prezerwatyw dla kobiet[8].

POLTYKA PAŃSTWA

Chiny otwierają granicę dla żyjących z HIV/AIDS

Chińskie władze zniosły obowiązujący od ponad 20 lat zakaz wjazdu do tego kraju dla osób zakażonych HIV i chorych na AIDS. Pekin ogłosił tę decyzję na klika dni przed otwarciem EXPO w Szanghaju, na które mają przyjechać miliony cudzoziemców.

Chiński parlament uznał, że zakaz niedostatecznie zapobiegał rozprzestrzenianiu się chorób. Wcześniej zakaz kilkakrotnie zdejmowano, ale tylko tymczasowo, gdyż stwarzał wiele problemów, zwłaszcza podczas międzynarodowych wydarzeń sportowych[9].

Król przywraca obrzezanie

W RPA trwa dyskusja na temat obrzezania. Wywołał ją zuluski król Goodwill Zwelithini swoją decyzją, aby po 200 latach przywrócić ten obyczaj, który tradycyjnie był częścią rytuału pasowania na mężczyznę. Król Zulusów przywołuje współczesny argument, że obrzezanie zmniejsza ryzyko zakażenia HIV. Tezę tę potwierdzają badania dotyczące Afryki, z których wynika, że obrzezanie zmniejsza ryzyko zakażenia o 50-60 proc., a Światowa Organizacja Zdrowia od 2007 r. poleca ten zabieg w profilaktyce HIV. Tyle, że w Afryce – jak uczy doświadczenie ludu Khosa, który kontynuuje tradycję obrzezania – odbywa

[8] Na podstawie: Natalia Dueholm. *Czas na prezerwatywy dla kobiet*? Najwyższy Czas z dnia 17.04.2010 r.
[9] *Chiny znów otwarte dla osób z HIV*. Polska z dnia 29.04.2010 r., *Świat w skrócie*. Gazeta Wyborcza z dnia 29.04.2010 r., *Depesze*. Metro z dnia 29.04.2010 r.

się ono w bardzo niehigienicznych warunkach, co sprzyja zakażeniom HIV i rozmaitym infekcjom, wywołuje też bezpłodność (w ubiegłym roku w wyniku powikłań zmarło 80 osób, a dwie popełniły samobójstwo).

Decyzji o obrzezaniu nie sprzyjają też okoliczności z nim związane. Młody człowiek w trakcie tego obrzędu musi ukrywać się gdzieś w samotni, a inicjacja drogo kosztuje, bo oprócz ofiarowanych zwierząt, zanim wejdzie się w męskie życie, trzeba zniszczyć odzież i wszystkie przedmioty z młodzieńczego okresu[10].

POMOC I WSPARCIE DLA OSÓB ŻYJĄCYCH Z HIV

Moda kontra AIDS

W maju H&M rozpoczął swoją trzecią kampanię *Fashion Against AIDS*. Po raz pierwszy oferuje kolekcję festiwalową, a 25 proc. wpływów z jej sprzedaży zasili organizacje walczące z AIDS.

Nowa kolekcja zaprojektowana została pod kątem różnych festiwali, które najczęściej organizowane są latem. Przeznaczona jest zarówno dla dziewcząt, jak i chłopców, a jej sprzedaż ma się odbywać w działach Divided i zawierać „kompleksowe wyposażenie" bywalca muzycznych festiwali – od ubrań i dodatków po namioty i śpiwory. Jej sprzedaż zasili fundusze przeznaczone na promowanie idei bezpiecznego seksu.

Festiwale to ucieczka od prawdziwego świata, tutaj moda może przebić się na pierwszy plan – twierdzą projektanci. Dla dziewcząt proponują mieszankę rocka z bohemą i elegancją oraz odrobiną motywów etnicznych, a dla chłopców obcisłe marynarki i kurtki, wyblakłe i połatane dżinsy i szorty, zdobione kamizelki i nieodzowne rockowe kapelusze[11].

Spis publikacji z zakresu HIV/AIDS, które ukazały się w prasie w kwietniu 2010 roku

1. Adamska Natalia. *Krajowe Centrum ds. AIDS szuka oszczędności i zaleca lekarzom stosowanie tańszych leków.* Dziennik Polski z dnia 20.04.2010 r.
2. *Chiny znów otwarte dla osób z HIV.* Polska z dnia 29.04.2010 r.
3. *Chiny znów otwarte dla osób z HIV.* Polska – Gazeta Wrocławska z dnia 29.04.2010 r.
4. *Chiny znów otwarte dla osób z HIV.* Polska – Głos Wielkopolski z dnia 29.04.2010 r.

[10] *Król przywraca obrzezanie.* Polityka z dnia 03.04.2010 r.
[11] *Moda kontra AIDS.* Nowiny z dnia 15.04.2010 r.

5. *Chorowaliśmy nawet na malarię i gorączkę plamistą.* Gazeta Współczesna z dnia 21.04.2010 r.
6. *Depesze.* Metro z dnia 29.04.2010 r.
7. *Dla nosicieli wirusa HIV*. PC Format z dnia 01.04.2010 r.
8. Dueholm Natalia. *Czas na prezerwatywy dla kobiet*? Najwyższy Czas z dnia 17.04.2010 r.
9. *Grzyb uwielbia kreatynę*. Rzeczpospolita (dodatek: Na zdrowie) z dnia 30.04.2010 r.
10. *Ipodem w HIV.* Polska z dnia 03.04.2010 r.
11. Konarska Iwona. *Mam to w genach.* Żyjmy dłużej z dnia 01.04.2010 r.
12. Koper Katarzyna. *Czapki z głów.* PANI z dnia 01.04.2010 r.
13. *Król przywraca obrzezanie.* Polityka z dnia 03.04.2010 r.
14. *Lato czeka.* Gazeta Wyborcza – Warszawa z dnia 20.04.2010 r.
15. *Moda kontra AIDS.* Nowiny z dnia 15.04.2010 r.
16. *O czym warto wiedzieć.* Twoje 9 miesięcy z dnia 01.04.2010 r.
17. Pacewicz Piotr. *Nie chcę więcej udawać*. Gazeta Wyborcza z dnia 01.04.2010 r.
18. *Plan targów.* Gazeta Wyborcza – Warszawa z dnia 20.04.2010 r.
19. Podgórska Joanna. *Daleko od szosy*. Polityka z dnia 10.04.2010 r.
20. *Świat w skrócie.* Gazeta Wyborcza z dnia 29.04.2010 r.
21. *Warto wiedzieć*. Chwila dla Ciebie z dnia 15.04.2010 r.
22. *Za lek na HIV zapłaci szpital*. Dziennik Gazeta Prawna z dnia 22.04.2010 r.
23. *Zdusić w zarodku*. Polityka (Wydanie specjalne) z dnia 01.04.2010 r.